

A FOGYASZTÓK VÉDELMENEK
ÚJ IRÁNYAI ÉS KIHÍVÁSAI
A XXI. SZÁZADBAN

Szerkesztette:

SZIKORA VERONIKA és ÁRVA ZSUZSANNA

A Debreceni Egyetem
Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa

Felelős kiadó:
SZIKORA VERONIKA, dékán
Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

Szerkesztők:
SZIKORA VERONIKA és ÁRVA ZSUZSANNA

A szövegek korrektúráját
TÖRÖK ÉVA végezte.

A tanulmányokat lektorálták:
PROF. DR. BENCZE MÁTYÁS
egyetemi tanár, tudományos és stratégiai dékánhelyettes
Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Jogelméleti és Jogszociológiai Tanszék

DR. HAJNAL ZSOLT
egyetemi adjunktus
Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar
Polgári Jogi Tanszék

ISBN 978-963-473-988-3

Készült a Főnix Média nyomdaüzemében.

Debrecen, 2018

TARTALOMJEGYZÉK

SZIKORA VERONIKA

ELŐSZÓ7

P. SZABÓ BÉLA

A LÓKUPECEK JOGA SZAVATOSSÁGI KÉRDÉSEK A 17. SZÁZAD
EURÓPAI JOGTUDOMÁNYÁBAN ÉS GYAKORLATÁBAN EGY NEVEZETES ESETGYŰJTEMÉNY
KAPCSÁN 11

FÉZER TAMÁS

A FOGYASZTÓK ADATAINAK ÉS PRIVÁTSZFÉRÁJÁNAK VÉDELME
ELEKTRONIKUS KÖRNYEZETBEN 53

TÖRÖK ÉVA

A FOGYASZTÓI SZERZŐDÉSEKKEL KAPCSOLATOS JOGALKALMAZÁS – KÜLÖNÖS
TEKINTETTEL AZ EGYÉRTELMŰ MEGFOGALMAZÁS KÖVETELMÉNYÉRE 67

SZIKORA VERONIKA – JAGUSZTIN TAMÁS

HELYZETKÉP A TÁRSULT PERLÉSRŐL – EURÓPÁBAN ÉS AZON TÚL 83

CSÉCSY ANDREA

A KELLÉKSZAVATOSSÁGI IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉSI HATÁRIDŐK
AZ 1959. ÉVI IV. TÖRVÉNY HATÁLYBALÉPÉSÉTŐL NAPJAINKIG 97

VARGA NELLI

A FOGYASZTÓI KÖLCSÖNSZERZŐDÉSEK JÓERKÖLCSBE ÜTKÖZÉSE 111

HAJNAL ZSOLT

GONDOLATOK A BÉKÉLTETŐ TESTÜLETI ELJÁRÁS REFORMJÁHOZ 127

BIHARI ERIKA

LEHETŐSÉGEK ÉS KIHÍVÁSOK – KOLLEKTÍV FOGYASZTÓI JOGÉRVÉNYESÍTÉS
MAGYARORSZÁGON 147

PRIBULA LÁSZLÓ

TULAJDONJOG MINT BIZTOSÍTÉK? A MAGYARORSZÁGI JOGALKALMAZÁS
DILEMMÁI – A FIDUCIÁRIUS HITELBIZTOSÍTÉKOK ÉRTÉKELÉSE A MAGYARORSZÁGI
BÍRÓI GYAKORLATBAN 157

BENCZE MÁTYÁS

A VISELKEDÉSTUDOMÁNYOK EREDMÉNYEINEK HASZNOSÍTHATÓSÁGA
A HAZAI FOGYASZTÓVÉDELMI JOG TERÜLETÉN 173

GÁBRI ANGÉLA

MODERN KORI KIHÍVÁSOK A FOGYASZTÓVÉDELMI JOGALKOTÁSBAN
– A FOGYASZTÓI MAGATARTÁS TUDOMÁNYA 189

FICSOR KRISZTINA

AZ ÁLLAMI BEAVATKOZÁS ELMÉLETI KÉRDÉSEI A FOGYASZTÓVÉDELMI SZABÁLYOZÁS
TERÜLETÉN, A JOGI PATERNALIZMUS PROBLÉMÁJA 207

CSŰRÖS GABRIELLA

AZ ÁLLAM (KÖLTSÉGVETÉS) ÉS A PÉNZÜGYI SZEKTOR KÖZÖTTI KAPCSOLAT
GYENGÍTÉSÉRE IRÁNYULÓ UNIÓS INTÉZKEDÉSEK 225

LOVAS DÓRA – HORVÁTH BETTINA

PÉNZÜGYI FOGYASZTÓVÉDELMI JOGVISZONY ALAKULÁSA
A GLOBÁLIS PÉNZÜGYI-GAZDASÁGI VÁLSÁG ELŐTT ÉS UTÁN 243

BÁNYAI ORSOLYA – FODOR LÁSZLÓ

ZÖLD JELZÉST KAPOTT? – TERMÉKJELÖLÉSEK A FOGYASZTÓ-
ÉS A KÖRNYEZETVÉDELEMBEN 275

ÁRVA ZSUZSANNA

FOGYASZTÓVÉDELEM A KÖZIGAZGATÁSI REFORMOK KERESZTMETSZETÉBEN295

NÁDAS GYÖRGY

ÁLTALÁNOS SZERZŐDÉSI FELTÉTELEK A MUNKAJOGBAN,
FOGYASZTÓ-E A MUNKAVÁLLALÓ313

ZACCARIA MÁRTON LEÓ

AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD ELVÉNEK ÉRVÉNYESÜLÉSE A SZOLGÁLTATÁSOKHOZ VALÓ
HOZZÁFÉRÉS ÉS AZ ÁRUFORGALOM TERÜLETÉN AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD HATÓSÁG
AKTUÁLIS JOGGYAKORLATÁBAN329

MADAI SÁNDOR

MEGJEGYZÉSEK A „FOGYASZTÓVÉDELMI BÜNTETŐJOG” KÉRDÉSÉHEZ 349

BIHARI ERIKA

PhD hallgató

Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

LEHETŐSÉGEK ÉS KIHÍVÁSOK
– KOLLEKTÍV FOGYASZTÓI JOGÉRVÉNYESÍTÉS
MAGYARORSZÁGON*

BEVEZETÉS

A fogyasztók kollektív jogainak érvényesítésével kapcsolatos anyagi és eljárási szabályokkal a belső jog és jogalkotás, valamint a közösségi jog és jogalkotás is időről időre foglalkozik. Ennek oka az, hogy a gazdaság fellendülése, a technika rohamos fejlődése és a Facebook-társadalom korában egyre népszerűbb e-kereskedelem olyan helyzeteket generál, amelyekben a vállalkozások jogsértő gyakorlata egyidejűleg okoz károkat fogyasztók széles körének, és amely gyakorlat akár torzulást is okozhat az Unió belső piacán. Így a jogsértéssel érintett személyek indokoltan léphetnek fel akár egyénileg, akár együttesen e gyakorlatok megszüntetése érdekében vagy kártérítés követelése iránt. Az Európai Unió jogalkotói felismerték, hogy a tömeges követeléses ügyek megoldására összpontosítaniuk kell, ezért megalkották többek között a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról szóló irányelvet, majd a jogsértés megszüntetésére és

* A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

A jelen tanulmányhoz előtanulmányként szolgált: Bihari Erika: Kollektív fogyasztói jogérvényesítési eljárások hazánkban. In: Farkas Ákos, Páosztorné Erdős Éva, Varga Zoltán (szerk.): *Etiüdök jogtudományra. Szemelvények a XXXIII. OTDK Állam- és Jogtudományi Szekció díjazottjainak munkáiból*, Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar (2017) 16-22.

kártérítésre irányuló tagállami kollektív jogorvoslati mechanizmusok közös elveiről szóló ajánlást.¹ Ezzel párhuzamosan a tagállamok e szabályokat figyelembe véve alakítják a nemzeti sajátosságokat is magukban hordozó jogorvoslati mechanizmusait, így köztük Magyarország is. A kutatás alapvető célja az volt, hogy egy olyan tanulmány szülessen meg, amely bemutatja a hazai kollektív fogyasztói jogérvényesítési modellt, illetve hozzájárul a jogérvényesítési eljárások hatékonyabb alkalmazásához. Tanulmányomban arra vállalkozom, hogy röviden, ám mégis átfogóan összefoglaljam, milyen lehetőségek és kihívások rejlenek a magyarországi kollektív jogérvényesítési rendszerben. Ennek érdekében bemutatom a magyarországi kollektív jogérvényesítési rendszert továbbá azt, hogy ez a rendszer milyen hatékonysággal működik, illetve a jogérvényesítési eljárások milyen hibákat hordoznak magukban, és ezeket a hibákat, hogyan lehetne korrigálni.

1. A KUTATÁSRÓL

Az eredményesség érdekében komplex kutatást végeztem, így a magyar rendszer mellett néhány uniós tagállam kollektív fogyasztói jogérvényesítési rendszerét is vizsgáltam (angol, német, holland és belga).² Ezeket a modelleket azért elemeztem, hogy javaslatokat tudjak tenni a magyar jogalkotónak, amennyiben a rendszer hordozna magában kisebb hibákat. Úgy gondolom az egyes modellek jó gyakorlatainak felkutatása fontos a rendszer hatékonyságának növelése érdekében, különösen most, amikor a 2018. január 1-jén hatályba lépett Polgári Perrendtartás³ (továbbiakban: Pp.) egy új irányt ad a kollektív jogérvényesítésnek hazánkban.⁴ A magyar rendszer vizsgálata során többek között arra a kérdésre kerestem a választ, hogy az egyes perlési lehetőségek közül melyek lehetnek azok, amelyek leginkább szolgálják a fogyasztói érdekek védelmét, illetve hatékonyan működnek-e ezek a jogintézmények, továbbá a Pp. „ahogyan azt eredetileg tervezte” képes-e új lendületet adni a kollektív perlésnek hazánkban. A kutatás során a releváns hazai és uniós jogszabályokat, joggyakorlatot elemeztem. Emellett többnyire magyar szakirodalomból dolgoztam, de tekintettel a téma sajátosságára néhány idegen nyelvű forrást is feltártam.

1 2009/22/EK (2009. április 23-i) európai parlamenti és tanácsi irányelv és az Európai Bizottság 2013/396/EU (2013. június 11-i) ajánlása.

2 Az országok kiválasztásának alapja többek között az volt, hogy a jogirodalom szerint Anglia rendelkezik alapvetően az egyik legnagyobb gyakorlattal a kollektív jogérvényesítésben európai szinten, a német magánjog, hatással van a magyar jogra, a holland véleményem szerint egy jól kifinomult rendszer, a belga modell pedig ez egyik „legfiatalabb” Európában.

3 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról.

4 A terjedelmi korlátokra tekintettel a tanulmánynak nem célja a külföldi modellek részletes ismertetése

2. FOGALMI MEGALAPOZÁS

A fogyasztói jogok érvényesítése – a jogrendszer béli sajátosságokat figyelembe véve – többféleképpen történhet és ezeket különböző módon csoportosíthatjuk. Beszélhetünk hagyományos (például a bírósági eljárás) vagy alternatív (például mediáció, békéltetés) eljárásról. Az eljárásban való részvétel, illetve az ahhoz való hozzájárulás jellege szerint létezik opt-in (részvétel) és opt-out (kimaradás) rendszer, vagy az igényérvényesítés módja alapján beszélhetünk egyéni vagy együttes igényérvényesítésről. A kutatás szempontjából utóbbi lesz az irányadó.

Az együttes, azaz a kollektív fogyasztói igényérvényesítésnek többféle eszköze van. Léteznek képviseleti keresetek (representative action), csoportos perlések (group litigation), csoportos keresetek („class action”), közérdekű keresetek (actio popularis), kollektív keresetek (collective actions), azonban elnevezésüktől függetlenül a céljuk minden esetben az, hogy nagyszámú fogyasztó érdekeit jelenítsék meg az adott eljárásban. Így tehát kollektív fogyasztói igényérvényesítés alatt azon eljárásokat értjük, amelyek lehetőséget biztosítanak arra, hogy kettő vagy több természetes vagy jogi személy vagy egy kereset indítására jogosult szerv közösen követelje valamely jogellenes magatartás megszüntetését vagy közösen érvényesítse kártérítési igényét.

3. A MAGYAR KOLLEKTÍV JOGÉRVÉNYESÍTÉSI MODELL

Hazánkban a jelenleg (bírósági eljárásban) alkalmazható kollektív jogérvényesítési eljárások körébe tartozik a Fogyasztóvédelmi törvény⁵ (továbbiakban: Fgytv.) alapján indítható közérdekű kereset és közérdekű igény. A Polgári Törvénykönyv⁶ (továbbiakban: Ptk.) alapján a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazása miatt szintén közérdekű kereset nyújtható be. Jelentős a Magyar Nemzeti Bank (továbbiakban: MNB) közérdekű igényérvényesítése és a Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) által a fogyasztók érdekében indítható igényper, mely jogintézmény a Tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény⁷ (továbbiakban: Tpv.) szabályoz. Végül a Pp.-ben szabályozott pertársaság, közérdekből indított per és társult per – utóbbi kettő, mint két új – jogintézményét célszerű megemlíteni, amelyek a fogyasztói jogérvényesítés „eljárásjogi eszközei” Magyarországon. Láthatjuk, hogy ezen jogérvényesítési eljárásoknak nincsen egy egységes szabályozása, és közöttük a különbséget értelemszerűen a keresetindítás alapjául szolgáló jogsértő tevékenység, az érvényesíteni kívánt igény meghatározása,

5 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről.

6 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

7 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról.

a határidők és a kiszabott jogkövetkezmény jelentik. A keresetindításra feljogosított szervezetek igen széles spektrumon helyezkednek el, egészen a közjogi szervezetektől kezdődően a magánjogi, gazdasági és fogyasztói érdekképviselői szervezetekig.

3.1. Közérdekű igényérvényesítés a Fogyasztóvédelmi törvény alapján

Az Fgytv. célja a hatékony fogyasztói érdekvédelem, azok érvényesítéséhez szükséges intézményrendszer fejlesztése, valamint a közérdekű jogérvényesítések széles körű alkalmazása. A korábbi szabályozáshoz képest jelenleg az Fgytv.-ben a közérdekű kereset és igény jelenik meg. A törvény tartalmazza, hogy közérdekből milyen feltételekkel és mely jogalanyok indíthatnak pert, illetve különválasztja a jogosultak keresetindítási jogát. Közérdekű keresetet indíthatnak az egyesületek (a Fogyasztóvédők Magyarországi Egyesülete ez idáig több közérdekű keresetet is indított⁸) és az ügyészség (pl.: a Pest Megyei Főügyészség keresetet indított a Wizz Air Hungary Kft.-vel szemben jogszabálysértő gyakorlata miatt, a bíróság megállapította, hogy az alperes gyakorlata jogszabálysértő⁹), míg közérdekű igényérvényesítésre a fogyasztóvédelmi hatóságnak és az egyesületeknek van jogosultsága.¹⁰ Utóbbi esetben az eljárás célja a fogyasztók polgári jogi igényeinek érvényesítése, míg előbbiben fogyasztók széles körének védelme, illetőleg a jelentős nagyságú hátrány kiküszöbölése.¹¹ A fogyasztóvédelmi hatóság keresetindítási joga a fogyasztóvédelmi rendelkezések megsértése esetére korlátozódik.¹² Ezzel szemben az ügyészség keresetindításra abban az esetben jogosult, ha jogszabálysértés esetén az eljárás lefolytatására egyébként bíróság rendelkezik hatáskörrel, vagyis az adott ügy elbírálása nem hatóság hatáskörébe tartozik. A fogyasztóvédelmi egyesületek pedig mind a bírósági, mind pedig a fogyasztóvédelmi hatósági hatáskörbe tartozó esetekben indíthatnak közérdekű keresetet. A jogalkotó célja a kettéválasztással az volt, hogy egyedi igényeket is be lehessen vonni az eljárásokba, ugyanakkor úgy gondolom indokolatlan, hogy a kétféle keresetőséget nem biztosítja mindhárom jogosultnak. Véleményem szerint az ügyészség keresetindítási lehetőségét szinte teljes egészében kiüresíti a szabályozás megfogalmazása, amely olyan módon kívánja a fogyasztói jogsértéseket kettéválasztani, hogy az ügyészség csak a bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben indíthat közérdekű keresetet. Kutatásom során nem találtam olyan tételes jogi meghatározást, amely a fogyasztói jogsértéseket,

8 6.P.24.140/2008/4. számú Fővárosi Ítéletábla ítélete. Egy elektronikai cikket forgalmazó weboldal üzemeltetőjével szemben indított keresetet az egyesület. Az ügyben a weboldal szerződési feltételei közül számos tisztességtelennek minősült és a Fővárosi Ítéletábla ítéletében ezt meg is állapította.

9 [Http://www.jogiforum.hu/hirek/23551](http://www.jogiforum.hu/hirek/23551) (letöltés dátuma: 2017. május 10.)

10 1997. évi CLV. törvény 38. § (8), 39. § (2)

11 Fazekas Judit: *Fogyasztóvédelmi jog*, Budapest, Complex (2007) 7-247.

12 1997. évi CLV. törvény 45/A. § (1)-(3).

avagy a fogyasztóvédelmi jogszabályokat a szerint csoportosította volna, hogy bírósági vagy hatósági jogkörbe tartozik azok megítélése. Kiváltképp indokolatlan ez a megkülönböztetés, amikor tudjuk, hogy a fogyasztóvédelmi jog egy interdiszciplináris jogterület és épp úgy tartalmazza a közjogi, mint a magánjogi elemeket. Egy egyszerű példa ennek szemléltetésére a 1990. évi LXXXVII. árak megállapításáról szóló törvény, ami klasszikusan fogyasztóvédelmi hatóság által ellenőrzött fogyasztóvédelmi jogszabály, azonban annak megsértése tipikusan fogyasztói vagyoni sérelmet okoz, és magánjogi igényt keletkeztet. Meglehet, hogy az eljárás hordoz magában kisebb hibákat, viszont azt meg kell jegyeznünk, hogy a jövőben talán ez változhat a Pp. társult per jogintézményének bevezetésével, amely alapján a fogyasztói szerződésből eredő követelés érvényesítése céljából társult per indítható.

3.2. Közérdekű kereset a Polgári Törvénykönyv alapján, az ügyészi tevékenység kiemelkedő eredményei

A Ptk. meghatározott szervezetek (többek között az ügyész, a miniszter, az autonóm államigazgatási szerv, a kormányhivatal vezetője, a gazdasági és szakmai kamara vagy érdekképviselői szervezet, a fogyasztói érdekek képviselőjét ellátó egyesület) számára lehetővé teszi közérdekű kereset indítását abból a célból, hogy ha fogyasztói szerződés tisztességtelen szerződési feltételeket tartalmaz, annak érvénytelenségének megállapítását kérik bíróságtól a fogyasztók jogainak védelme érdekében.¹³ A fogyasztói szerződések esetén jellemzőek az ún. blankettaszerződések, melyek célja a szerződéskötés megkönnyítése. Ezek a szerződések azonban jellemzően olyan kikötéseket is tartalmaznak, melyek általános szerződési feltételnek (továbbiakban: ÁSZF) minősülnek. A Ptk. lehetővé teszi a közérdekű kereset megindítását abban az esetben, ha a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződés részévé váló ÁSZF tisztességtelen. Ebben az esetben a szerződés érvénytelenségének megállapítását kérheti az arra jogosult személy vagy szervezet. A közérdekű kereset alapján hozott ítélet az érintett általános szerződési feltétel érvénytelenségét az annak alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő (erga omnes) hatállyal állapítja meg. Így határozott például a Szegedi Ítéletábra egy ingatlanforgalmazó kft. által alkalmazott megbízási szerződés általános szerződési feltételeinek meghatározott tisztességtelen kikötései, vagy egy másik felsőbbbírósági ítélet egy hitelintézet pénzügyi lízingszerződésekre vonatkozó általános szerződési feltételeinek megnevezett tisztességtelen kikötései tekintetében.¹⁴ A közérdekű kereset megindítására jogosult

¹³ 3/2011. (XII. 12.) PK vélemény 7. pontja alapján.

¹⁴ Gelencsér Dániel: Közérdekű igényérvényesítés Magyarországon – a gyakorlat tükrében, Eljárásjogi Szemle, 2013/6, 31-48.

fentebb említett szervek közül az ügyészi tevékenység büszkélkedhet kiemelkedő eredményekkel. Hatékonyaságuk abban rejlik, hogy a legtöbb ügyész által indított eljárás kellő nyilvánosságot kap, továbbá nagyban hozzájárulnak a joggyakorlat fejlesztéséhez és a nyilvánosság révén a piaci résztvevők jogkövető magatartásának erősítéséhez is. Ezen jogintézménynek is vannak szabályozási hiányosságai, és nem biztos, hogy a leghatékonyabb eszköz a kollektív jogérvényesítésre, azonban sokszor előfordul a joggyakorlatban, annak ellenére, hogy alkalmazhatósági köre szűk, hiszen csak az ÁSZF-ek vizsgálatára terjed ki, és nem alkalmas minden sérelem orvoslására, kártérítési igények érvényesítésére sem. Összességében mégis úgy gondolom az ítélet „erga omnes” hatálya, a Kúria Polgári Kollégiumának a fogyasztói szerződésekkel kapcsolatos véleményei, az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlata „jó fegyver” lehet a fogyasztók számára.

3.3. Közérdekű igényérvényesítés a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény alapján (továbbiakban: Jegybank tv.)

A Jegybank tv. alapján, az MNB (korábban a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete-PSZÁF) folyamatos felügyeletet gyakorol a pénzügyi ágazati törvények hatálya alá tartozó szervezetek és személyek felett, illetve fellép a pénzügyi szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztók jogai érdekében. A fogyasztók széles körét érintő hátrányos jelenségeket a lehető leggyorsabban azonosítja, majd azok megszüntetésére összpontosít, ezzel is megelőzve ismételt kialakulásukat. A Jegybank tv. meghatározza az MNB közérdekű igényérvényesítésének szabályait. Az MNB igénypert indíthat a fogyasztók polgári jogi igényeinek érvényesítése iránt az ellen, akinek tevékenysége a pénzügyi szervezetek működésére vonatkozó törvények és az azok végrehajtására kiadott jogszabályok¹⁵ rendelkezéseibe, vagy a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló törvény rendelkezéseibe ütközik. Továbbá akinek tevékenységével kapcsolatban felmerül a Ptk. szerinti tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazása, feltéve, ha a jogsértő tevékenység a fogyasztók széles, a jogsértés körülményei alapján meghatározható körét érinti.¹⁶ A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a közérdekű igényérvényesítést megszűnéséig, 2013 szeptemberéig gyakran és hatékonyan alkalmazta. Közérdekű igényérvényesítési pert indított, többek között az Axa Bank fióktelepe, a CIB Bank, az Intrum Justitia Zrt., a Magyar Ingatlanhitel Pénzügyi Zrt. ellen. Az ügyek többségében a bíróságok ítéletükben a teljes érintett ügyfélkörre vonatkozóan megállapították a kifogásolt szerződési feltételek érvénytelenségét, illetve eltiltották az érintett pénzügyi szolgáltatókat azok további

15 Pl.: a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény, a lakástakarékpénztárakról szóló törvény, a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről szóló törvény.

16 2013. évi CXXXIX. törvény 164. § (1) bekezdés.

alkalmazásától.¹⁷ Azonban azt látnunk kell, hogy a PSZÁF-nek a Magyar Nemzeti Bankba történő beolvastását követően az MNB egyszer sem indított közérdekű keresetet, holott a Jegybank tv. ezt lehetővé tenné. Talán a szervezetben belül történt egy koncepcióváltás és ez lehet az egyik ok? A kutatás során erre a kérdésre nem kaptam választ, azonban úgy gondolom, hogy a jogintézményben jó lehetőségek rejlenek és az MNB mint egy erős, országos szerv, hatékonyan tudná védeni a fogyasztók érdekeit.

3.4. A Gazdasági Versenyhivatal „kihasználatlan” igénypere

A közérdek védelmét szolgálja a GVH által a fogyasztók érdekében indítható közérdekű kereset, amely egy igényper. A jogalkotót annak a felismerése ösztönözte e jogintézmény létrehozására, hogy az egyéni fogyasztók sokszor a hosszadalmas és költséges pereskedést elkerülve nem fordulnak bírósághoz vagy a GVH-hoz. Azért jött tehát létre a GVH által indítható per, hogy a fogyasztók helyett részben a versenyjogsértés szankcionálására, részben az érdeksérelem orvoslására, a közérdekben indulhasson eljárás.¹⁸ „A GVH pert indíthat a fogyasztók polgári jogi igényeinek érvényesítése iránt, ha a vállalkozásnak a GVH hatáskörébe tartozó jogsértő magatartása a fogyasztók széles, a jogsértés körülményei alapján meghatározható körét érinti.”¹⁹ Ilyen típusú közérdekű keresettel ez ideáig csupán egyetlen alkalommal élt a GVH. 2012 januárjában három lakáshirdetésekkel foglalkozó internetes portállal szemben indított, általános szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt pert. Az eljárás eredményeként a GVH a weblapok üzemeltetőit bíróság fizetésére kötelezte, a határozat nyilvánosságra hozatalát és a jogsértő magatartás abbahagyását írta elő.²⁰ Annak ellenére, hogy a GVH ez ideáig egy alkalommal indított közérdekű pert, úgy gondolom mint országos illetékességű, autonóm államigazgatási szerv kiválóan alkalmas lehetne fogyasztói tömegek érdekeinek érvényesítésére. De vajon mi lehet a kihasználatlanság oka? Véleményem szerint sok esetben akadály lehet a per megindításhoz szükséges kötelező versenyfelügyeleti²¹ eljárás. A GVH célkitűzése az, hogy eredményesen, jogerős határozattal záruljon az általa indított közérdekű per, azonban ez abban az esetben lehetetlen, ha már a versenyfelügyeleti eljárás során megszűnik a vállalkozás.

17 [Http://hvg.hu/gazdasag/20120216_pszaf_per](http://hvg.hu/gazdasag/20120216_pszaf_per) (letöltés dátuma: 2017. május 10.)

18 Complex Jogtár Kommentár az 1996. évi LVII. törvényhez, Kommentár a 92. §-hoz, Wolters Kluwer [Elérhető: <http://net.jogtar.hu/> (letöltés dátuma: 2017. május 10.)]

19 1996. évi LVII. törvény 92. § (1) bekezdés.

20 [Http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2010/Vj_122_2010_291.html](http://www.gvh.hu/dontesek/birosagi_dontesek_vj_szam_alapjan/birosagi_dontesek_2010/Vj_122_2010_291.html) (letöltés dátuma: 2016. szeptember 20.), Lásd még: a Fővárosi Törvényszék 32.G.45.056/2013/25. számú részítélete 2.Kf.650.099/2014/4. számú ítélete.

21 1996. évi LVII. törvény 92. § (2).

Egy további ok lehet, hogy a GVH által ellenőrzött jogszabályok pénzben kifejezhető fogyasztói igényeket csak absztrakt módon jelenítenek meg, tehát az általa tiltott kereskedelmi gyakorlatok pénzben nehezen kifejezhető fogyasztói érdeksérelmet valósítanak meg. Egy példával szemléltetve. Ha a GVH hatósági jogkörben marasztal egy tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot folytató vállalkozást, majd vele szembeni közérdekű fellépést tesz, az eljárás során nehezen lesznek meghatározhatók a sértett fogyasztói igények. Ez esetben, ha a bíróság kötelezi a jogsértő vállalkozást a követelések teljesítésére, problémát okozhat minden egyes fogyasztónál megállapítani a kártérítés összegét. Némileg javít a kárt szenvedett fogyasztók helyzetén a kötelezettségvállalás jogintézménye. Az a vállalkozás, mellyel szemben versenyfelügyeleti eljárás folyik, ha nem is tartja megalapozottnak a vele szembeni eljárást, de kételyei vannak, hogy marasztalás nélkül véget érhet-e az eljárás, felajánlhat bizonyos jóvátételt a GVH részére. Ezzel az okozott jogsértést orvosolja, amennyiben a GVH elfogadja a kötelezettségvállalását. Azonban jól látható, hogy a jogintézménnyel a jogalkotó célja nem a tömegesen kárt szenvedett fogyasztók érdekvédelme volt, sokkal inkább a kárt okozó vállalkozások kimentési lehetősége, annak érdekében, hogy a kötelezettségvállalás fejében vele szemben a versenyfelügyeleti eljárást megszüntessék. Mindemellett elgondolkodtató az a tény is, hogy ugyan a GVH közérdekű igénypereket nem indít, de annál több versenyfelügyeleti eljárást folytat le. Ezen eljárások során megállapíthatja a jogsértést, bírságot szabhat ki vagy akár kötelezettség teljesítését írhatja elő a vállalkozásnak.²² A kutatás során találtam két olyan döntést²³ is, az egyik az OTP Bank, a másik a Fressnapf Kft. ellen indult, amiben a fogyasztók széles körét érintő tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának megsértése miatt visszafizetési kötelezettséget is előírt a GVH a jogsértő vállalkozásoknak. Úgy gondolom, ha a joggyakorlat ilyenfajta progresszív irányba megy, a GVH „hazai pályán” is tudja érvényesíteni a fogyasztók igényeit, akár bírósági eljáráson kívül is. A fentebb kifejtettek alapján láthatjuk, hogy a GVH által indítható per sem mondható a leghatékonyabb igényérvényesítési eszköznek.

3.5. *Pertársaság, közérdekből indított per és társult perlek*

Érdeemes néhány szót ejteni a Pp. jogintézményeiről is, mint a jogérvényesítés „eljárásjogi eszközeiről”. Látszólag a pertársaság hatékony eljárás lehet, azonban úgy gondolom, hogy az eljárási szabályai, illetve az olyan problémák, mint az ügyvédi költség viselésének szabályai, a csoport megszervezése és az eljárás költségei miatt nem

22 Nagy Csongor István: Magánjogi igények érvényesítése a GVH határozatai alapján, *Fogyasztóvédelmi Szemle*, 2010/4, 169-176.

23 Vj-44/2013/43. számú határozat (GVH kontra OTP), Vj-64/2015/41. számú határozat (GVH kontra Fressnapf).

alkalmas tömeges fogyasztói igények hatékony érvényesítésére. Egyetértek Aranyi Péterrel, aki úgy fogalmaz, hogy „pertársaság körében valójában meg többszörözött önálló eljárásokról beszélünk, melyeket célszerűségi szempontból egy eljárásban kezelnek. (...) Lényegében a hagyományos bírósági igényérvényesítés speciális fajtája, de nem kollektív igényérvényesítési modell.”²⁴ A közérdekből indított per és a társult per bevezetésével a jogalkotó célja az volt, hogy egy impulzust adjon a közérdekű kereseteknek. A közérdekből indított per lényegében egy keretszabályozás, hiszen az, hogy ki és milyen esetben indíthat közérdekű pert, arról a különböző anyagi jogszabályok (Fgytv., Ptk.) rendelkeznek. Emellett a társult per egy opt-in modellre épül, amelyben a felperesek ugyanazon jogalapon keletkeztetett igényét egy reprezentatív felperes érvényesíti a perben. Ennek a tárgyi hatálya jelenleg szűk körű: a fogyasztói szerződésből eredő és a munkaügyi jogvitákra lesz alkalmazható ez a perlési forma.²⁵

4. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A kutatás összes eredményét figyelembe véve a következő megállapításokat tehetjük. A kollektív fogyasztói jogérvényesítés Magyarországon számos jogszabály alapján történhet. A közérdekű perindításra felhatalmazást adó anyagi jogszabályok mellett megtalálhatók, mintegy keretszabályozásként, az eljárási szabályok is, amelyek egyre inkább igyekeznek elősegíteni a rendszer hatékonyságát. Azonban azt le kell szögeznünk, hogy elsődlegesen nem az eljárási szabályoktól függ a rendszer eredményessége, sokkal inkább az anyagi jogszabályoktól (pl.: Fgytv., Ptk.), amelyek rendelkeznek többek között a keresetindításra jogosultakról. Sajnos, ha a jogosultak köre nem változik, nem lesz gördülékenyebb és gyakoribb az eljárások megindítása. Úgy gondolom, hogy a közérdekű perindításra felhatalmazást adó törvényeket a jogalkotónak célszerű összehangolnia a Pp. szabályaival az eljárások eredményessége érdekében. Véleményem szerint a Pp. több pozitív elemet is kínál, hiszen az Fgytv.-ben szereplő jogintézményekhez igazítja a társult per eljárási szabályait, így meglehet, alkalmas lesz arra, hogy tartalommal töltse ki ezeket a keresetindítási lehetőségeket. Az MNB által indítható közérdekű igényperben úgy vélem, rejlenek kapacitások, amelyet egy ilyen erős, országos szerv a fogyasztók érdekében hatékonyan ki tudna használni, érdemes lenne újra tartalommal kitöltenie ezt a közérdekű igényérvényesítést és folytatni a PSZÁF „jógyakorlatát”. A Gazdasági Versenyhivatal esetében úgy gondolom a versenyfelügyeleti eljárására érdemes jelenleg fókuszálni. A GVH-nak lehetősége van arra, hogy kötelezettség

²⁴ Aranyi: i. m. 50-51.

²⁵ [Hhttp://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/celegyenesben-az-uj-polgari-perrendtartasi-kodex-elokeszitesere](http://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/celegyenesben-az-uj-polgari-perrendtartasi-kodex-elokeszitesere) (leröltés dátuma: 2017. május 10.)

teljesítését is előírja a jogsértő vállalkozásnak és a döntéseinek elemzését követően megállapítható, hogy ezzel a lehetőségével él is a GVH. Úgy gondolom, hogy az eljáró versenytanácsoknak a jövőben is hozniuk kellene, az általam elemzett határozatokhoz hasonló, kötelezettség teljesítését tartalmazó határozatokat. Véleményem szerint ezen „eljárási gyakorlat” hatékony megoldás lehetne a fogyasztók széles körét érintő jogsértésekkel szemben. Ugyan a tanulmányban nem célja a kutatás során vizsgált külföldi modellek ismertetése, azonban úgy gondolom fontos bemutatni a német modell vizsgálata során felfedezett próbaper (Kapitalanleger-Musterverfahrensgesetz: KapMuG) jogintézményét. A próbaper az Pp. társult perlés jogintézményéhez hasonló eljárás. A társult per alkalmas lehet kis közösségek, vagy éppen nagyobb, de egymással kapcsolatban lévő fogyasztók azonos igényeinek érvényesítésére, azonban olyan fogyasztók esetében, akik nincsenek egymással kapcsolatban, egy jól működő elektronikus pernyilvántartás (egy regiszterben vezetik Németországban e pereskedő fogyasztókat) nélkül²⁶, véleményem szerint az eljárás nem váltja be kellőképpen a hozzá fűzött reményeket. Azonban ha működik egy ilyen kereső rendszer, a fogyasztók gyorsan fel tudják venni együtt a küzdelmet az adott vállalkozással szemben és problémáikat is könnyen meg tudják osztani egymással.

ÖSSZEGZÉS

Összességében a kutatás eredményeit figyelme véve elmondható, hogy Magyarországon, de az általam vizsgált tagállamokban is számos kollektív fogyasztói jogérvényesítésre irányuló eljárás létezik, azonban az eljárások nem minden esetben hatékonyak és van, hogy szabályozási hiányosságokban szenvednek. Véleményem szerint fontos az, hogy a jogalkotó a rendszer eredményességét növelje és az a fogyasztók széles körének érdekeinek védelmére még inkább alkalmas legyen. Talán e cél elérésében, hazánkban a Pp. segítségül lehet azzal, hogy a közérdekű perlést egy új köntösbe öltöztette. Mivel a törvény 2018. január 1-jén lépett hatályba, ezért ilyen irányú következtetéseket levonni nem lehet, így csak egy kérdést szeretnék ezzel kapcsolatban feltenni. Vajon úgy alakított-e ki a jogalkotó a két új kollektív jogérvényesítési forma szabályait, hogy azok lehetőség szerint lefedjék azoknak a jogviszonyoknak vagy jogvitáknak a körét, ahol a kollektív igényérvényesítés indokolt és hatékony lehet? Erre a kérdésre majd a jövőbeni joggyakorlat adhat választ és talán egy későbbi tanulmányban, e válaszok, kutatási eredményként meg is jelennek.

26 [Http://www.vzbv.de/sites/default/files/mediapics/stn_gruenbuch__eu_kommission_27_02__2009.pdf](http://www.vzbv.de/sites/default/files/mediapics/stn_gruenbuch__eu_kommission_27_02__2009.pdf) (letöltés dátuma: 2016. október 3.)